

רע"פ 4562/18 - רחמים בן טוב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 4562/18

לפני:

כבוד השופט ד' מינץ

המבקש:

רחמים בן טוב

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים, הנשיא א' טל, ש' בורנשטיין ו-ד' עטר) מיום 15.5.2018 בעפ"ת 60830-09-17

בשם המבקש:

עו"ד דוד גולן

החלטה

לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים, הנשיא א' טל, ש' בורנשטיין ו-ד' עטר) מיום 15.5.2018 בעפ"ת 60830-09-17, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על הכרעת דינו מיום 19.3.2017 וגזר דינו מיום 7.9.2017 של בית משפט השלום לתעבורה בפתח תקווה (כב' השופט א' בועז) בגמ"ר 1298-05-16, בגדרם הורשע המבקש בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית והושתו עליו, בין היתר, 10 חודשי מאסר בפועל ופסילת רישיון נהיגה לתקופה של 8 שנים.

הרקע לבקשה

1. ביום 4.5.2016 הוגש נגד המבקש כתב אישום לבית משפט השלום לתעבורה, המייחס לו עבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית, לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה). על פי עובדות כתב האישום, ביום 8.2.2016 בשעה 15:13 או בסמוך לכך, נהג המבקש במונית מסוג סקודה ברחוב לבונטין בעיר נתניה. המדובר בכביש עירוני, חד סטרי, בעל נתיב נסיעה אחד מדרום לצפון, שמהירות הנסיעה המותרת בו היא 50 קמ"ש. באותה העת הכביש היה תקין ויבש, מזג האוויר היה נאה, הראות הייתה טובה, ושדה הראייה דרך מראות הרכב וחלונותיו היה פתוח לאחור. המבקש נסע בחלקו השמאלי של הכביש ועצר בהגיעו בסמוך לבניין מספר 26 ברחוב. במטרה להתקרב לבניין מספר 28 ברחוב, החל המבקש בנסיעה לאחור, במהירות נמוכה, בניגוד לכיוון התנועה, בהביטו במראה השמאלית בלבד. באותה עת חצתה את הכביש לרוחבו, שלא במעבר חצייה, הגב' ברכה פליק ז"ל (להלן: המנוחה), המתגוררת בבניין מספר 28.

2. המבקש, אשר לא נקט באמצעים הדרושים בנסיבות הקיימות כדי למנוע סיכון או פגיעה בהולכי רגל, לא הבחין במנוחה אשר הספיקה לחצות כשישה מטרים מהכביש, ופגע בה עם אחורי רכבו. כתוצאה מכך הוטחה המנוחה אל הכביש ונפגעה באורח קשה. היא הובהלה לבית החולים, שם מצבה התדרדר עד שנפטרה ביום 11.2.2016. לנאשם יוחסה רשלנות בכך שנסע בכיוון הפוך לכיוון התנועה; בכך שלא נקט באמצעים הדרושים בנסיבות הקיימות כדי למנוע סיכון או פגיעה בהולכי רגל בכלל ובמנוחה בפרט; בכך שלא האט או בלם על מנת למנוע פגיעה במנוחה; בכך שלא נהג כפי שאדם מן הישוב היה נוהג בנסיבות העניין.

3. ביום 19.3.2017, לאחר שמיעת הראיות, הרשיע בית משפט השלום את המבקש במיוחס לו בכתב האישום. תחילה מצא בית המשפט כי המבקש נסע לאחור, נגד כיוון התנועה, שלא לצורך, בזמן שעמדו לפניו אפשרויות אחרות. כמו כן, בית המשפט דחה את עדות המבקש לפיה הביט בכל מראות הרכב בקבעו כי מדובר בגרסה כבושה, והעדיף את הגרסה שמסר בחקירתו במשטרה לפיה הוא הביט רק במראה השמאלית. כמו כן, בהסתמך על עדות הבוחן המשטרתי מטעם המשיבה (להלן: הבוחן), נקבע כי בשים לב למרחק הנסיעה של המונית לאחור, לכיוון חציית המנוחה את הכביש ולמרחק שחצתה, מבט במראות הרכב ובחלונותיו היה מעניק למבקש שדה ראייה מלא שהיה מאפשר לו להבחין במנוחה. בנסיבות אלה, בפרט שמדובר בצהרי היום, אדם סביר היה צריך להיות מודע לאפשרות שהולך רגל יבקש לחצות את הכביש, מבלי לצפות שכלי רכב ייסעו בכביש חד-סטרי בניגוד לכיוון התנועה, וינהג בכל אמצעי זהירות אפשרי כדי למנוע תאונה. ברם, המבקש לא נקט באמצעי זהירות מספיקים בנסיבות העניין ולא כיוון מבטו אל הדרך, ועל כן התרשל. כן פסק בית המשפט כי משעה שנסע לאחור שלא לצורך ומבלי להביט במראות, המבקש אף נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה. נוסף על האמור, דחה בית המשפט את חוות דעת המומחה מטעם ההגנה, בקבעו כי מחד גיסא הוא לא חלק על ממצאי הניסויים שנערכו על ידי הבוחן, אך מאידך גיסא הוא הסתמך על הממצאים בהגיעו למסקנה הפוכה לגמרי. עוד נפסק כי אף אם למנוחה הייתה רשלנות תורמת לעצם התרחשות התאונה, אין בכך כדי לבטל את אחריות המבקש לתאונה. גם קיומו של "שטח ראייה מת" באזור אינו יכול לעמוד לו להגנתו, שכן גם מצב כזה מצדיק נקיטת אמצעי זהירות מתאימים. בסופו של יום הרשיע בית המשפט את המבקש בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

4. ביום 5.7.2017 הוגש לבית משפט השלום תסקיר שירות מבחן בעניינו של המבקש, אשר סקר את אורחות חייו, מצבו הבריאותי, משפחתו והתייחסותו לעבירה בה הורשע. שירות המבחן המליץ על הטלת עונש מאסר שירוצה בעבודות שירות, ובצדו מתן צו מבחן למשך שנה. ביום 7.9.2017 ניתן גזר דינו של בית משפט השלום. תחילה קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם בעבירה של גרימת מוות ברשלנות בנסיבות של דריסת הולך רגל בנסיעה לאחור נע בין

מאסר בפועל למשך 8 חודשים לבין מאסר בפועל למשך 24 חודשים, לצד פסילת רישיון נהיגה לתקופה ארוכה וענישה נלווית בדמות מאסר מותנה ופיצוי למשפחת הקרבן. עוד קבע בית המשפט כי מהכרעת הדין עולה כי רשלנותו של המבקש ניצבת ברף הבינוני. משכך, ובשים לב לנסיבותיו האישיות של המבקש כפי שבאו לידי ביטוי בתסקיר ובטיעוני הצדדים, השית בית המשפט על המבקש 10 חודשי מאסר בפועל; 10 חודשי מאסר על תנאי; פסילה מקבלת רישיון למשך 8 שנים; פיצוי בסך של 20,000 ש"ח למשפחת המנוחה; קנס בסך 500 ש"ח או 50 ימי מאסר תמורתם.

5. ביום 27.9.2017 הגיש המבקש ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי. במסגרת הערעור נטען כי בית משפט השלום הגיע למסקנות שגויות המבוססות על ממצאים שגויים. לטענתו, לא הוכח שהוא אחראי לקרות התאונה ולא הוכח כי התקיימו יסודות הרשלנות ובכללן נטילת סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה. כן נטען לקיומה של רשלנות תורמת מצד המנוחה, בכך שחצתה את הכביש שלא במעבר חציה. לחלופין, נטען כי מתחם העונש שנקבע גבוה מהענישה הנוהגת וכך גם העונש שהושת בפועל.

6. ביום 15.5.2018 דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המבקש על שני חלקיו. נקבע כי בצדק קבע בית משפט השלום כי לא התקיים צורך בנסיעת המבקש לאחור, ומשעה שהחליט לעשות כן, חלה עליו חובת זהירות מוגברת הנובעת מהסיכון המוגבר הטמון בנסיעה לאחור ומהעובדה שהולכי רגל אינם מצפים להגעת רכב מכיוון המנוגד לכיוון התנועה. כן אימץ בית המשפט המחוזי את קביעת בית משפט השלום לפיה הוכח קיומו של שדה ראייה שאפשר למבקש להבחין במנוחה באמצעות מבט לשמשות המונית, מראות הצד או המראה הפנימית, וכי המבקש הביט רק במראה השמאלית. נקבע כי אף אם היה "שטח מת" לא היה בכך כדי לסייע למבקש, שכן הנסיעה לאחור עצמה חייבה אותו לנקוט באמצעי זהירות ולתת דעתו לשטח המת שהיה מאחורי רכבו. יתרה מכך, במצב שכזה היה על המבקש להימנע לחלוטין מנסיעה אחורנית. עוד נמצא כי המבקש לא השתמש בכל האמצעים העומדים לרשותו – מבט במראות הרכב ובחלונותיו והסבת ראשו לאחור – כדי לשפר את ראייתו וכי הוא לא פעל באופן המצופה מנהג סביר לפעול, אלא נהג בקלות דעת ונטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התאונה. באשר לטענה בדבר רשלנות תורמת מצד המנוחה, נקבע כי אין בכך כדי לבטל את אחריותו של המבקש. בהתחשב בכך שלא היה מעבר חציה בקרבת מקום, היה על המבקש לצפות כי באזור מגורים זה, אותו הכיר היטב, הולכי רגל יבקשו לחצות את הכביש. נוכח האמור, צדק בית המשפט משקבע כי התקיימו יסודות הרשלנות שבסעיף 21(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), ומשהרשיע את המבקש במיוחס לו בכתב האישום.

7. באשר לערעור על גזר הדין, בית המשפט המחוזי קיבל את קביעת בית משפט השלום כי יש לייחס למבקש דרגת רשלנות בינונית. בית המשפט מצא כי אין הצדקה להתערב במתחם העונש ההולם שנקבע למבקש, וכי העונשים שהושתו עליו אינם חורגים ממדיניות הענישה ואינם מצדיקים את התערבות ערכאת הערעור.

מכאן הבקשה שלפני.

טענות המבקש

8. בבקשתו, טען המבקש טענות למכביר המצדיקות לדידו התערבות של בית משפט זה בקביעות בית המשפט המחוזי, שהעיקריות שבהן הן כדלקמן: ראשית, כי שגו הערכאות קמא עת קבעו כי הוא לא התבונן במראות הרכב עובר לתחילת נסיעתו לאחור. כמו כן, אף אם הביט רק במראה השמאלית, לא בהכרח יכול היה להבחין במנוחה. מכל מקום,

אין בקיומו של שדה ראייה לבדו כדי לקבוע אחריות לתאונה, ויש לבחון האם היה ביכולתו למנוע את התאונה החל מהמועד שבו יכול היה להבחין במנוחה; שנית, המבקש לא נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה. נטען כי יש לבחון נטילת סיכון בלתי סביר ביחס לאופן הנהיגה ולנסיבות המקרה, ולא לקבוע באופן גורף כי עצם הנסיעה לאחר יוצרת נטילת סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה. הנסיעה לאחר יוצרת סיכון, אשר בנסיבות המקרה ייבחן האם הפך לסיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה. במסגרת נסיבות המקרה יילקחו בחשבון גם שדה הראייה וגם מהירות הנסיעה, מרחק הנסיעה, מקום הנסיעה, השעה בה התקיימה, פער הזמנים וכדומה. נסיבה נוספת שיש לקחת בחשבון היא העובדה שמיד לאחר שהתבונן המבקש במראות ולא הבחין במנוחה הוא החל בנסיעתו, ולא המתין זמן רב מאז שהביט במראות ועד שנסע; שלישית, ההנחה לפיה מכיוון שמדובר בכביש חד-סטרי בו הולך רגל לא צופה שכלי רכב ייסעו בניגוד לתנועה, היא הנחה שגויה המגבירה את האחריות כלפי הנהג ואינה יכולה לעמוד לחובת המבקש; רביעית, גם הקביעה לפיה העובדה שלא היה מעבר חצייה בקרבת מקום עומדת לחובת המבקש – דינה להתבטל. קביעה כזו מטילה אחריות מוגברת ומוגזמת על נהגים; חמישית, בית המשפט זקף לחובתו את היותו נהג ותיק ומיומן וקבע זמן תגובה מינימלי, אולם לא זקף עובדה זו לזכותו כשטען כי הביט באופן אינסטינקטיבי במראות נוכח מיומנותו וניסיונו.

9. באשר לגזר הדין, טען המבקש כי למנוחה קיימת רשלנות תורמת, נסיבה היכולה להשפיע על מתחם הענישה, בנפרד מהקביעה כי אין ברשלנותה התורמת כדי להשפיע על אחריותו לקרות התאונה. כן נטען כי בקביעת מתחם הענישה התעלם בית המשפט המחוזי מנסיבותיו המיוחדות של המקרה – מכך שלא הוכח מאיזה כיוון המנוחה חצתה את הכביש; שאין חולק כי היא חצתה את הכביש שלא במעבר חצייה; שמרחק החצייה היה קצר; שהנסיעה הייתה איטית וקצרה. נסיבות אלה הקשורות בביצוע העבירה מצדיקות קביעת מתחם ענישה שהרף התחתון שלו יהיה מאסר בדרך של עבודות שירות. בית המשפט המחוזי התעלם מטענה זו. כן נטען כי בהתאם לפסיקה המאפשרת הטלת עונש של עבודות שירות במקרים מסוג זה, ובהתאם לאמור בתסקיר שירות המבחן ביחס לנסיבותיו האישיות של המבקש ולעברו התעבורתי, יש להפחית מעונשו ולהשית עליו מאסר בעבודות שירות. עוד נטען כי יש מקום לקצר את תקופת הפסילה שכן מדובר ברשלנות מינורית שהתבטאה כאמור בנסיעה קצרה למרחק קצר ובמשך זמן קצר בלבד.

דין והכרעה

10. לאחר עיון בבקשה על צרופותיה הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות אף מבלי לבקש את תגובת המשיבה.

11. הלכה מושרשת היא כי רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן רק במקרים שבהם מעלה הבקשה שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית החורגת מעניינם של הצדדים להליך, או במקרים בהם מתעורר חשש לאי-צדק מהותי או לעיוות דין (ראו: רע"פ 6716/17 מירז' נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (10.4.2018); רע"פ 142/18 שאר ישוב נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (11.4.2018)). טענותיו של המבקש מופנות כלפי יישום הדין על עניינו הפרטי, והן אינן מעוררות שאלות עקרוניות המצדיקות מתן רשות ערעור. אף לא מצאתי כי מתעורר חשש כי נגרם אי-צדק או עיוות דין למבקש, ודי באמור כדי לדחות את הבקשה.

12. למעלה מהצורך, אף לגופם של דברים דין הבקשה להידחות. תקנה 45 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 שעניינה נסיעה אחורנית, קובעת כדלקמן:

45". נוהג רכב לא יסיעו אחורנית אלא אם יש צורך בכך, ובמידת הצורך, ולאחר שנקט באמצעים הדרושים בנסיבות הקיימות כדי למנוע -

(1) סיכון או פגיעה;

(2) הטרדה או הפרעה."

הסעיף קובע אפוא שני תנאים לנסיעה אחורנית: (א) צורך; (ב) נקיטה באמצעי זהירות. התנאי הראשון נדון בשתי הערכאות קמא, שם נקבע כי לא היה צורך בנסיעת המבקש לאחור וכי עמדו לפניו חלופות אחרות להגיע ליעדו. התנאי השני - נקיטה באמצעי זהירות סבירים - הוא התנאי שעל פיו ייקבע האם הנהג התרשל אם לאו (ד"נ 22/83 מדינת ישראל נ' חדריה, פ"ד לח(2) 285, 295 (1984)). בבחינת תנאי זה יש לקבוע תחילה מהם אמצעי הזהירות הסבירים אשר על הנהג לאחור לנקוט, וזאת בהתחשב בשלושה משתנים - הזמן ומקום האירוע; סוג הרכב; שדה הראיה - ולאחר מכן יש לבחון האם הנהג נקט באמצעים אלה במקרה הנדון (ד"נ 22/83 בעניין חדריה, עמ' 297-307). בעניינו, בית משפט השלום בחן את שלושת המשתנים האמורים, ומצא כי על מנת שתתמלא הדרישה לנקיטת אמצעי זהירות מספקים בנסיבות העניין, היה על המבקש להתבונן בכל מראות הרכב ובחלונות וכן להסב את ראשו לאחור. נמצא כי המבקש לא נקט בכל אמצעי הזהירות הסבירים והתבונן רק במראה השמאלית, ועל כן התרשל. בית המשפט גם מצא כי בהתנהלות זו נטל המבקש סיכון בלתי סביר ביחס להתרחשות התוצאה. קביעות אלה של בית משפט השלום, אשר אומצו על ידי בית המשפט המחוזי, מנומקות ומבוססות היטב ומתיישבות עם השכל הישר, ולא מצאתי טעם לסטות מהן. זאת, בפרט בראי ההלכה לפיה התערבות ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית תיעשה במקרים חריגים ומצומצמים בלבד. קל וחומר כאשר מדובר בערכאת ערעור ב"גלגול שלישי" (רע"פ 1739/18 בן ששון נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (28.3.2018); רע"פ 1300/14 מורי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (25.2.2014)). משכך, בדין הורשע המבקש בעבירה המיוחסת לו בכתב האישום ואין מקום לשנות מכך. על כך יש להוסיף שמלבד העובדה שהמבקש נסע אחורנית שלא כדיון, הוא אף נסע בכביש חד-סטרי נגד כיוון התנועה. יש בכך כדי להעצים את חומרת מעשיו ואת חוסר הסבירות הטמון בסיכון שנטל, וכדי לסתום את הגולל על פני כל טענותיו, לרבות הטענה לרשלנות תורמת מצד המנוחה.

13. ולעניין גזר הדין. כלל ידוע הוא כי טענות על חומרת עונש אינן מקימות עילה למתן רשות ערעור לפני בית משפט זה, אלא בנסיבות של סטייה ניכרת ממדיניות הענישה (רע"פ 4832/18 אלגדאמין נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (12.7.2018)). עונשו של המבקש עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנהוגה בעבירה בה הוא הורשע (ראו למשל: רע"פ 9016/09 עבדיה נ' מדינת ישראל (25.1.2010); רע"פ 709/06 אברהם נ' מדינת ישראל (26.6.2006), שם הורשע הנאשם על פי הודאתו). לא למותר לציין בהקשר זה כי הגם שבמרכז של הבקשה עומד אדם נורמטיבי, אשר התאונה המצערת בה גרם למותו של אדם עקב נהיגה רשלנית היא בגדר אירוע חריג עבורו, אין בכך כדי להצדיק סטייה ממדיניות הענישה של בית משפט זה (וראו לעניין זה: רע"פ 541/16 קאזז נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.3.2018); רע"פ 1120/16 אלגרבל נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (10.2.2016); רע"פ 548/05 לוין נ' מדינת ישראל (19.1.2006)). לא מצאתי כי בית המשפט התעלם מנסיבותיו האישיות של המבקש, כמו גם מהעובדה שהמנוחה חצתה את הכביש שלא במעבר חצייה. בנסיבות אלה, לא מצאתי טעם מספיק להתערב בגזר דינו של המבקש.

14. נוכח כל האמור לעיל, הבקשה נדחת. המבקש יתייצב לריצוי עונש המאסר בפועל שנגזר עליו ביום 15.9.2018 עד לשעה 10:00 בימ"ר הדרים, או במקום אחר על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי

הסוהר בטלפונים מספר: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה היום, א' באלול התשע"ח (12.8.2018).

ש ו פ ט
